

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

55

2n
SEMESTRE
2014

ISSN: 2013-052X

Recerca

3.2

Estudi sobre la presència de les llengües en les converses al carrer, Barcelona 2012

Estudi sus era presència des lengües enes convèrses en carrèr, Barcelona 2012

Estudio sobre la presencia de las lenguas en las conversaciones de calle, Barcelona 2012

Study of languages present in street conversations, Barcelona 2012

Albert Fabà. *Consorti per a la Normalització Lingüística*
Anna Torrijos. *Direcció General de Política Lingüística*

El català *Llengua*
per a tothom

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Estudi sobre la presència de les llengües en les converses al carrer, Barcelona 2012

llengua al carrer, català, castellà, altres llengües, converses, districtes, Barcelona

Aquest article presenta un resum de les dades de l'estudi sobre la llengua a les converses als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona, fet el 2012. Aquest estudi és fruit d'una col·laboració entre la Direcció General de Política Lingüística i el Consorci per a la Normalització Lingüística. Les dades donen compte de la llengua escoltada a diversos carrers principals de Barcelona i de la variabilitat dels usos orals al carrer en funció dels districtes de Barcelona, l'edat i la presència o l'absència d'infants en les converses.

Estudi sus era presència des lengües enes convèrses en carrèr, Barcelona 2012

lengua en carrèr, catalan, castelhan, d'aves lengües, convèrses, districtes, Barcelona

Aquest article presente un resum des donades der estudi sus era lengua enes convèrses as principaus èishi comerciaus des districtes de Barcelona, hèt en 2012. Aguest estudi ei frut d'ua colaboracion entre era Direccion Generau de Politica Lingüistica e eth Consòrci entara Normalizacion Lingüistica. Es donades dan compde dera lengua escotada en diuèrsi carrèrs principaus de Barcelona e dera variabilitat des usatges oraus en carrèr en foncion des districtes de Barcelona, era edat e era presència o non d'infants enes convèrses.

Estudio sobre la presencia de las lenguas en las conversaciones de calle, Barcelona 2012

Este artículo presenta un resumen de los datos del estudio sobre la lengua en las conversaciones en los principales ejes comerciales de los distritos de Barcelona, realizado en el año 2012. Dicho estudio es fruto de una colaboración entre la Dirección General de Política Lingüística y el Consorcio para la Normalización Lingüística. Los datos dan cuenta del idioma escuchado en diversas calles principales de Barcelona, y de la variabilidad de los usos orales en la calle en función de los distritos de Barcelona, de la edad, o de la presencia o ausencia de niños en las conversaciones.

idioma en la calle, catalán, castellano, otros idiomas, conversaciones, distritos, Barcelona

Study of languages present in street conversations, Barcelona 2012

This article presents a summary of data from the study of language in conversations in the main shopping streets of several Barcelona districts, conducted in 2012. The study is fruit of cooperation between the General Directorate for Language Policy and the Consortium for Linguistic Normalisation. The data reveal the language heard in various significant streets in Barcelona and the variability of oral language used depending on the district, age and presence or not of children in the conversations.

language in the street, Catalan, Spanish, other languages, conversations, districts, Barcelona

Introducció

La Direcció General de Política Lingüística (DGPL) i el Centre de Normalització Lingüística (CNL) de Barcelona han analitzat la llengua de les converses als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona. El resultat permet saber quina és la variabilitat d'usos lingüístics a diversos carrers de Barcelona segons una sèrie de variables observades.

Els objectius d'aquest treball són conèixer la presència de l'ús oral de les llengües sentides al carrer als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona, com també la variabilitat dels usos orals al carrer en funció dels barris de Barcelona, l'edat i la presència o no d'infants en els grups de parlants.

Metodologia

La metodologia que s'ha utilitzat és l'observació i el registre de la llengua de les persones que parlen pel carrer. El treball de camp s'ha dut a terme amb un equip format per tècnics de la DGPL i del CNL de Barcelona, amb la col·laboració dels Serveis Centrals del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL).

Mostra i univers

L'univers que conforma l'estudi són totes les converses del carrer en uns dies i horaris concrets de la setmana. La selecció de les converses es fa d'acord amb els itineraris previstos: els observadors segueixen un itinerari i anoten les dades de les converses i els parlants que es troben en aquella ruta.

No és possible considerar l'error estadístic, atès que l'univers o el nombre de converses emeses al carrer en aquests eixos comercials barcelonins és una xifra desconeguda i difícil de calcular. Tot i així, sí que podem afirmar que els

resultats obtinguts responen a la situació de la llengua oral emprada pels transeünts d'aquestes vies comercials, en aquests dies i a aquestes hores, atès que la tria de les converses té un caràcter aleatori i es van evitar situacions que poguessin introduir un determinat biaix. Des d'aquest punt de vista, la comparació entre els resultats obtinguts a les diverses rutes és perfectament vàlida i, alhora, ho seria si es repetís l'observació d'aquí a quatre o cinc anys, posem per cas.

Protocol d'observació

Els observadors van treballar d'acord amb un protocol establert per l'equip de coordinació DGPL-CPNL. Els trets principals d'aquest protocol són:

- Les rutes són pautades (l'itinerari). També es pauta el temps de recorregut a peu i el temps de les pauses i també els llocs de les pauses.
- Cada observador/a anota la llengua de totes les converses que pugui escoltar, tant als punts d'observació com en els trasllats.
- Les observacions es fan en els mateixos dies i horaris a totes les rutes.
- Les observacions es duen a terme totes al carrer (no s'hi inclou ni metro ni autobús): als carrers amples es fan a les voreres esquerres, als carrers estrets s'alternen les voreres i a les rambles es fan a les voreres centrals.
- S'anota la llengua de la primera persona que se sent d'un grup (i podem identificar si és català o castellà o una altra llengua). Per tant, només s'anota una llengua per grup de persones. Les persones que parlen per mòbil, al gos o a una criatura, encara que vagi en cotxet, també es consideren.

- No s'anoten les persones que són a la terrassa d'un bar, restaurant, etc. (però sí en el cas que estiguin assegudes en un banc públic), ni tampoc les que són al portal interior d'un establiment o servei.
- Tampoc no s'anota la llengua de les persones que, per casualitat, el dia de l'observació, participin en algun esdeveniment massiu (manifestacions, altres actes massius) que s'esdevingui, totalment o parcial, per aquella ruta.
- S'anoten totes les llengües identificades. El català o el castellà han de ser clarament identificats. Per tant, no s'anota quan només s'identifiquen paraules ambivalents.

En el full d'observació es recullen les dades de treball de camp generals i de cada parlant s'anota sexe, edat (aproximada), llengua (català, castellà i altres llengües), nombre de persones (sol o amb mòbil, amb una altra persona, amb més d'una persona), la presència d'infants i altres observacions.

Imatge 1: Graella de recollida.

Estudi "Català al carrer" Full d'observació

Núm. RUTA: ___ Dia: ___/___/___ Mati Tarda Full: 1

Nom RUTA: _____ Météo: _____

Observador/a: _____

N.	P. R.	Habilitat	Tipus			Llengua			Sexe		Edat					Items	Observacions
			2	+2	Mb	CAT	CST	ALT	H	D	-15	15-24	25-34	35-44	45-54		
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	

1. FABÀ, A. (2014).

Treball de camp: rutes i horaris

El treball de camp es va dur a terme els dies 13, 14, 20 i 21 de juny del 2012 (dimecres i dijous). L'horari d'observació va ser de 10 a 14h i de 16 a 20h. Cada ruta es va cobrir un matí i una tarda (8 hores cadascuna) de manera que totes tinguessin observacions de matí i de tarda. Els dies d'observació de cada ruta depenien de la disponibilitat dels recursos humans.

En total van ser 11 itineraris, repartits en 36 vies urbanes i 22 km. Es va fer un itinerari per districte, coincidint al màxim amb les rutes de l'estudi Ofercat Barcelona (2012) d'aquests districtes. L'Ofercat Barcelona del 2012 és un estudi que analitza l'oferta lingüística de 4.778 establiments barcelonins distribuïts pels diversos districtes de la ciutat. El resultat permet conèixer de prop l'oferta en llengua catalana als establiments comercials.¹ D'aquesta manera, es podran contrastar les dades d'oferta lingüística (retolació dels comerços) o oral de l'Ofercat, amb les dades de la llengua al carrer en aquests trams observats.

Els itineraris que es van dur a terme són:

- **Centre:** Sant Antoni Abat → Hospital → Floristes → Carme → Sant Antoni Abat.
- **Eixample:** Rbla. de Catalunya des de Diagonal → envoltar pl. de Catalunya.
- **Sants:** Carretera de Sants des de Portbou → envoltar pl. d'Espanya.
- **Les Corts:** Trav. de les Corts des de Benavent fins a pl. del Doctor Ignasi Barraquer.
- **Muntaner:** Muntaner des de pl. de la Bonanova fins a Diagonal.

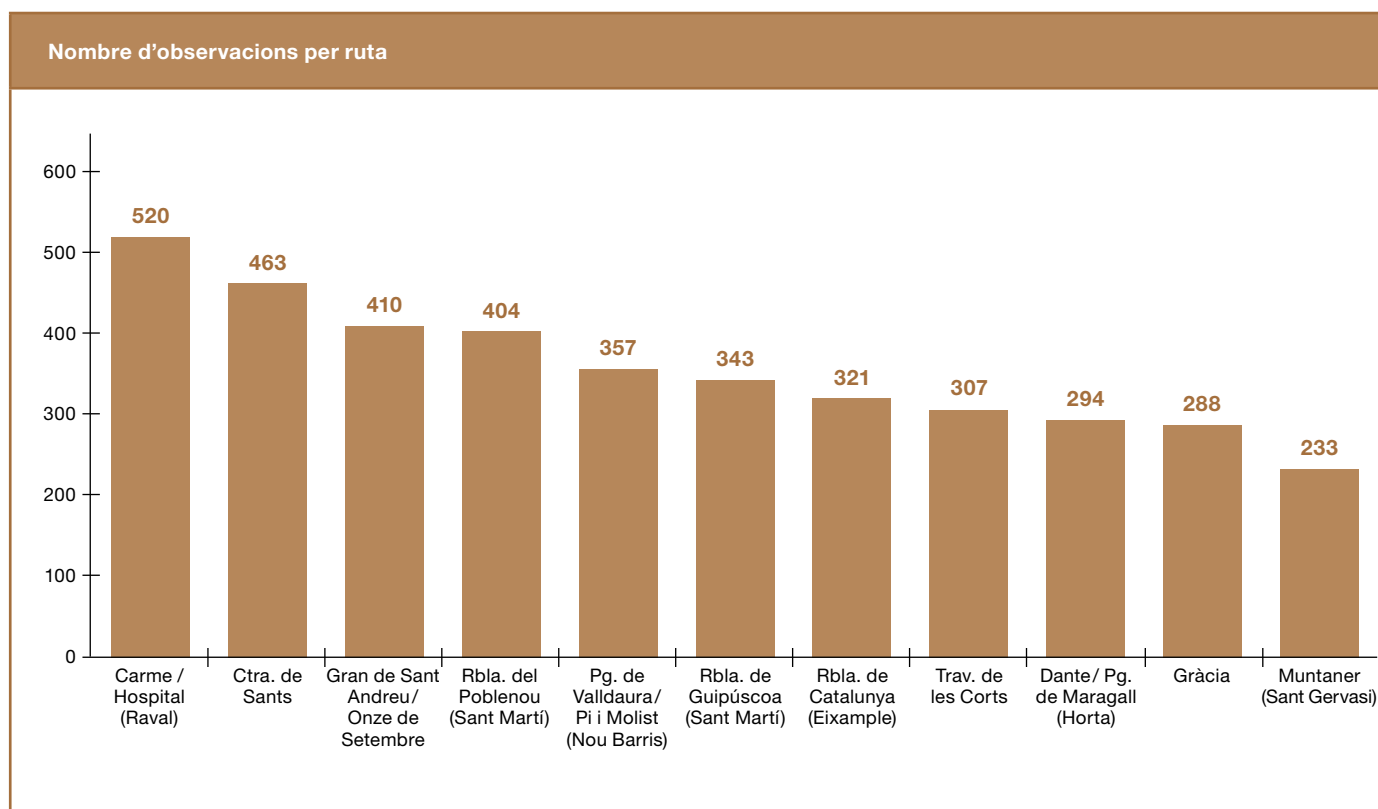
- **Gràcia:** Pl. del Nord → Verntallat à pl. de la Virreina → As-túries → Gran de Gràcia → Bonavista → Torrent de l'Olla.
- **Horta:** Dante Alighieri des de rbla. del Carmel → pg. de Maragall fins a Ramon Albó.
- **Nou Barris:** Pg. de Valldaura des de pl. de Karl Marx a pl. de Lluçmajor → pg. de Verdum → envoltar pl. de les Madres de la Plaza de Mayo → pg. de Verdum → pl. de Lluçmajor → pg. de Valldaura fins a mercat.
- **Sant Andreu:** Gran de Sant Andreu des de pg. de Santa Coloma fins a Sant Ildefons.
- **Poblenou:** Rbla. del Poblenou des de Gran Via fins a Amistat → Marià Aguiló fins a Llatzeret.

- **Sant Martí:** Rbla. de Guipúscoa, 149, fins a Meridiana.

Nombre d'audicions o observacions

El nombre total d'audicions i, per tant, d'observacions anotades ha estat de 3.940. El nombre d'observacions varia des de les 520 (Raval) a les 233 (Muntaner), depenent de la quantitat de persones que hi transiten, la densitat poblacional, l'estretor dels carrers, etc.

La diversitat pel que fa al nombre d'observacions realitzades a cada itinerari ens servirà, alhora, com a factor de ponderació dels resultats generals, atès que indica una major o menor intensitat de presència de transeünts a la ruta en qüestió.

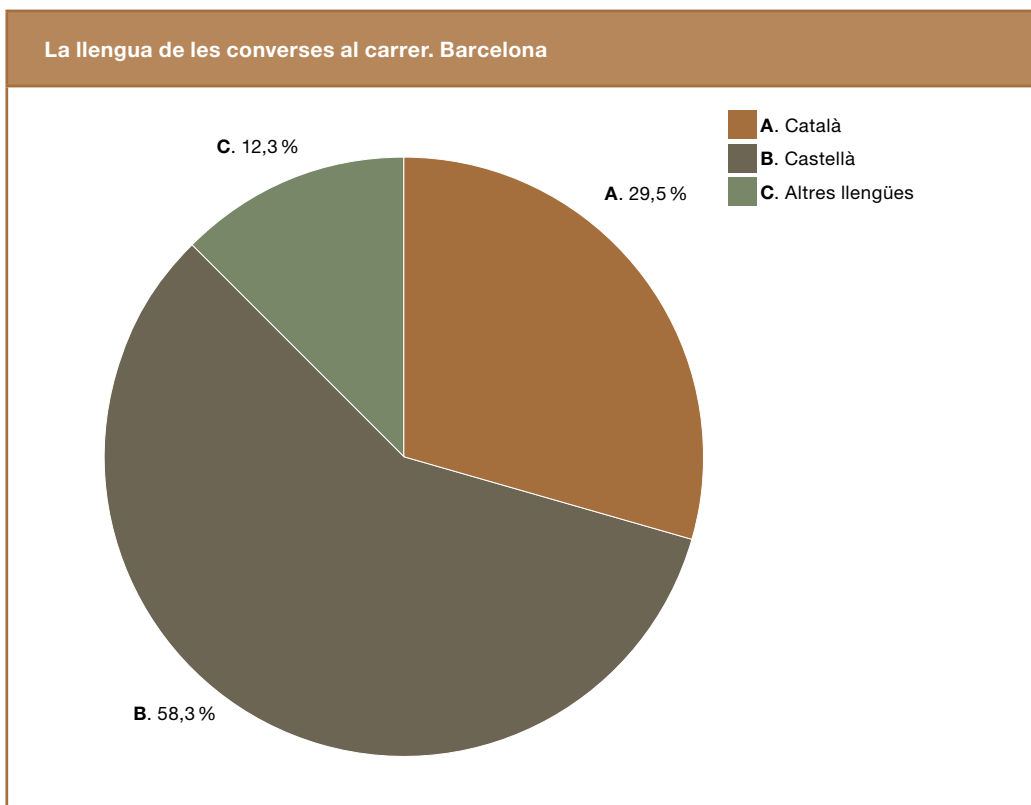
Gràfic 1

Resultats obtinguts

La llengua al carrer als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona

En conjunt, la presència del català en les converses als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona és del 29,50 %, i la de la llengua castellana, del 58,30 %. La del conjunt d'altres llengües és del 12,30 %, clarament inferior. Cal tenir present que només s'anotava una llengua, per tant, no es recollien els fenòmens bilingües i els canvis lingüístics enmig d'una conversa que es poden produir en una part considerable de la població.

Gràfic 2

Aquestes dades no són estadísticament comparables amb les d'altres fonts recollides per enquesta, entre altres coses, perquè aquest estudi vol mesurar l'ús lingüístic en les converses als principals eixos comercials dels districtes de la ciutat, que no ha estat objecte de mesura en recerques per enquesta. Tot i això, pot resultar útil exposar els resultats d'alguns d'aquests altres estudis, sempre a títol indicatiu.

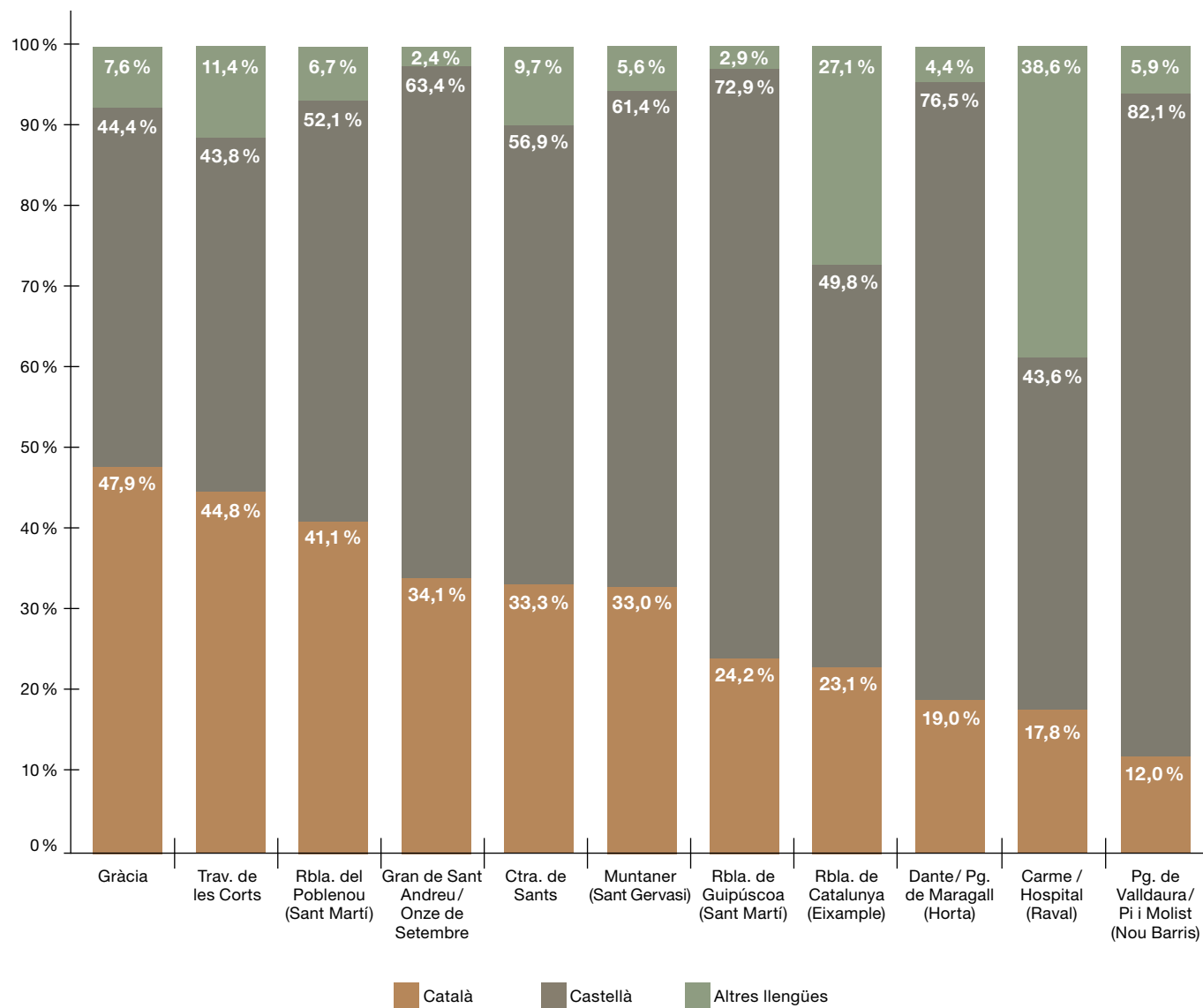
El percentatge de català com a llengua habitual a la ciutat de Barcelona segons l'Enquesta d'usos lingüístics a la població 2013² és del 34,60 %; el de castellà és del 51,5 %; el percentatge de mixtos català i castellà és del 8,30 %; mentre que el d'altres llengües és del 5,5 %. Cal remarcar que les enquestes d'usos lingüístics estudien la població resident a Barcelona ciutat. En canvi l'estudi de les converses al carrer inclou persones estrangeres no residents (turistes) i, és per això que hi ha força diferències quan observem els usos d'altres llengües. Així, tot i la no-comparabilitat de les dades amb fonts i mètodes diferents, s'observa una clara coherència en les tendències generals.

Resultats per rutes

La presència del castellà supera la del català a cada ruta, llevat de Gràcia (47,90 % davant del 44,40 %) i les Corts (44,80 % davant del 43,80 %). La situació de menys presència del català és la de Nou Barris (12 %). La presència d'altres llengües és significativa al Raval (38,60 %) i a la rambla de Catalunya (27,10 %).

2. Podeu consultar els resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013 a: <<http://www.gencat.cat/llengua/dadesestadistiques>>.

Llengua al carrer per rutes

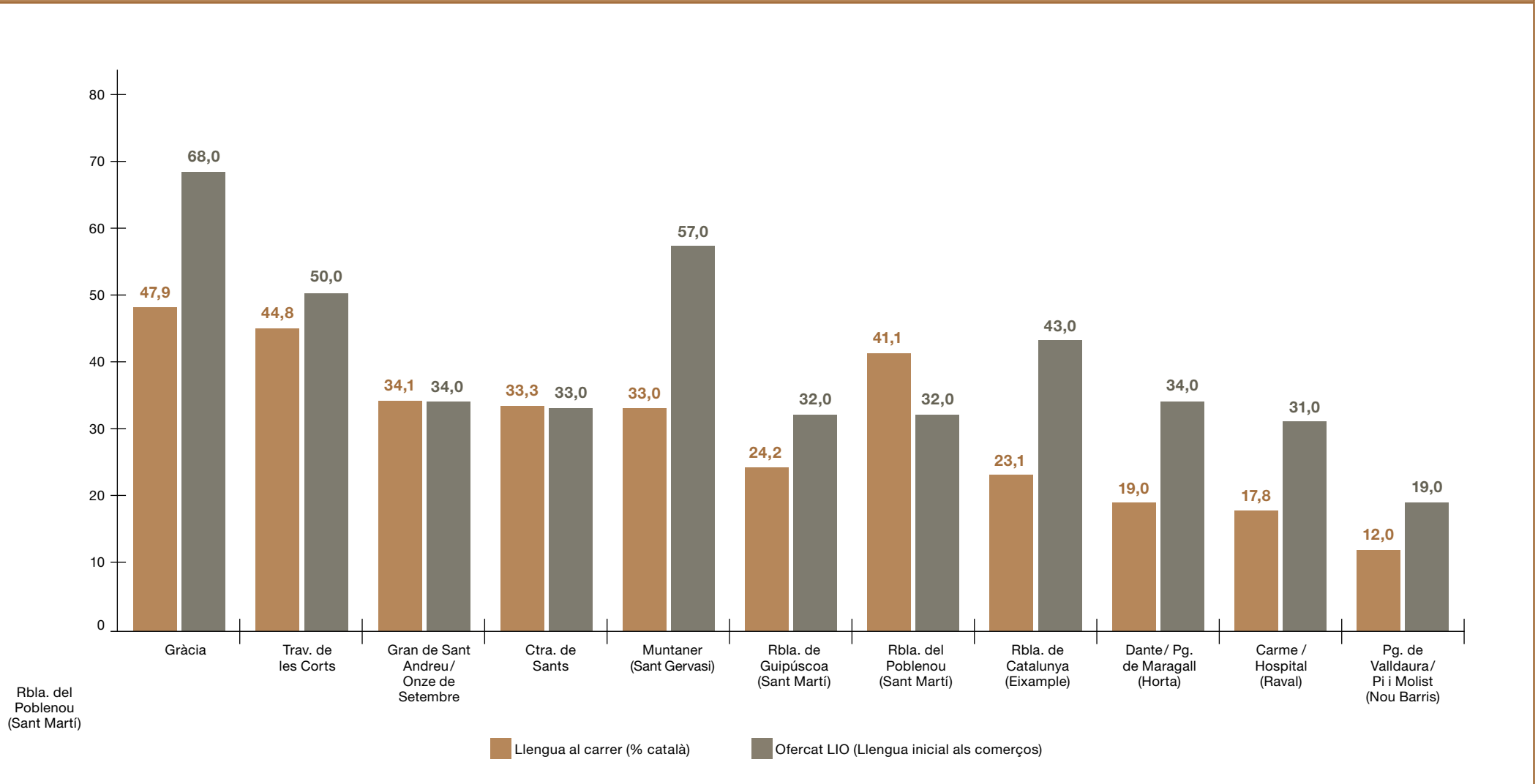
Gràfic 3

Si es comparen els resultats d'aquest estudi amb els de la llengua d'atenció oral als comerços que s'observa a l'estudi Ofercat Barcelona 2012, la primera conclusió que se'n treu és que els resultats dels dos estudis són coherents: allà on hi ha més ús de català al carrer també és

on hi ha un índex de llengua d'atenció oral als comerços més alt, i també passa a l'inrevés. La segona conclusió és que a tots els districtes els índexs Ofercat de llengua d'atenció oral als comerços són més alts o iguals que el percentatge d'ús de català al carrer.

Gràfic 4

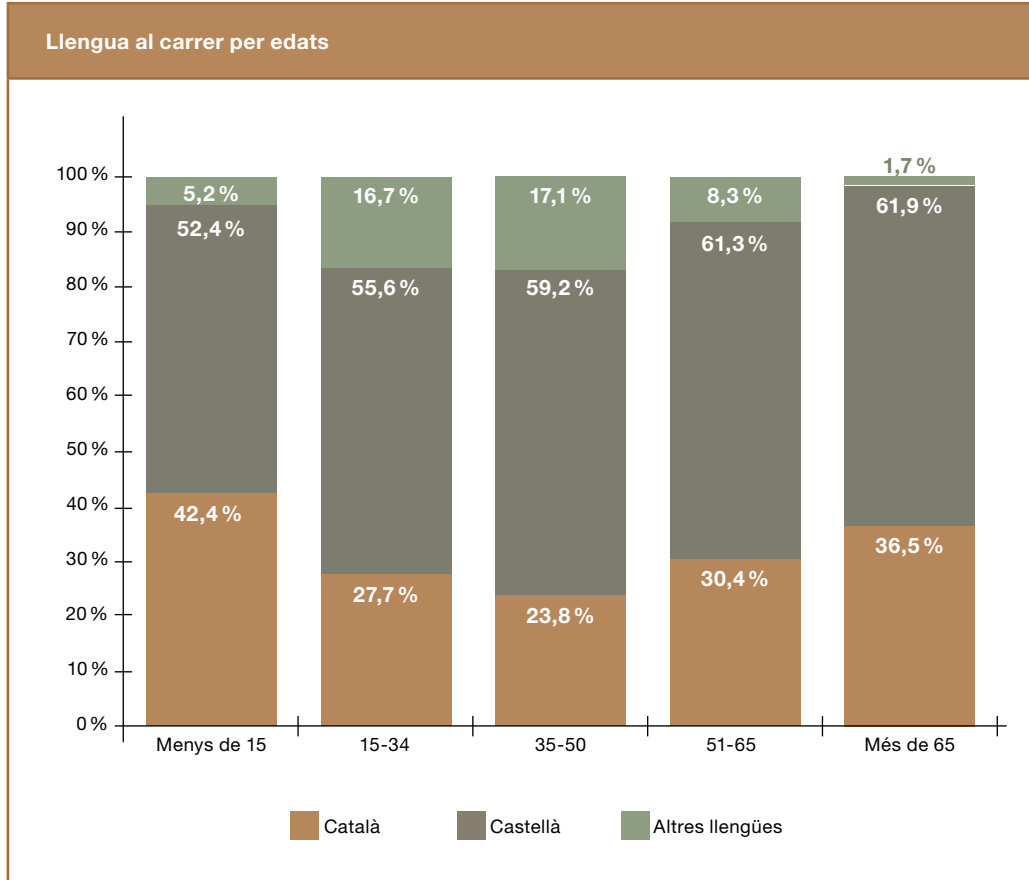
Llengua al carrer per rutes i índexs Ofercat inicial als comerços per districtes

Resultats per edats

La presència del català és més alta als extrems de les edats (joves de fins a 15 anys i més grans de 65 anys), mentre que la del castellà augmenta sempre amb l'edat; el conjunt de la resta de llengües té un sentit invers a l'ús del català: els màxims gruixos es troben als segments de 15 a 50 anys, mentre que entre els més grans i els més joves disminueix.

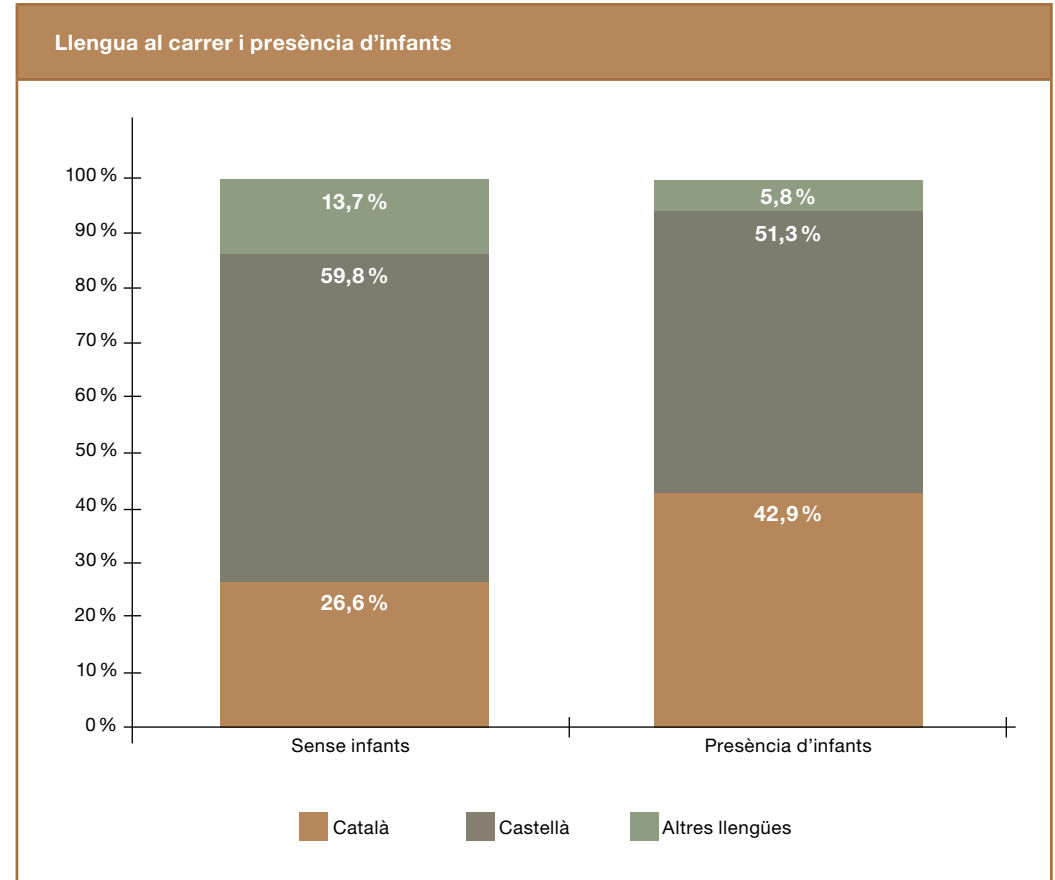
Gràfic 5

Llengua al carrer i presència d'infants

La presència d'infants fa variar ostensiblement els usos lingüístics orals tot afavorint clarament el català (es passa del 26,60 % al 42,90 %) i rebaixant l'ús del castellà com també de la resta de llengües en conjunt.

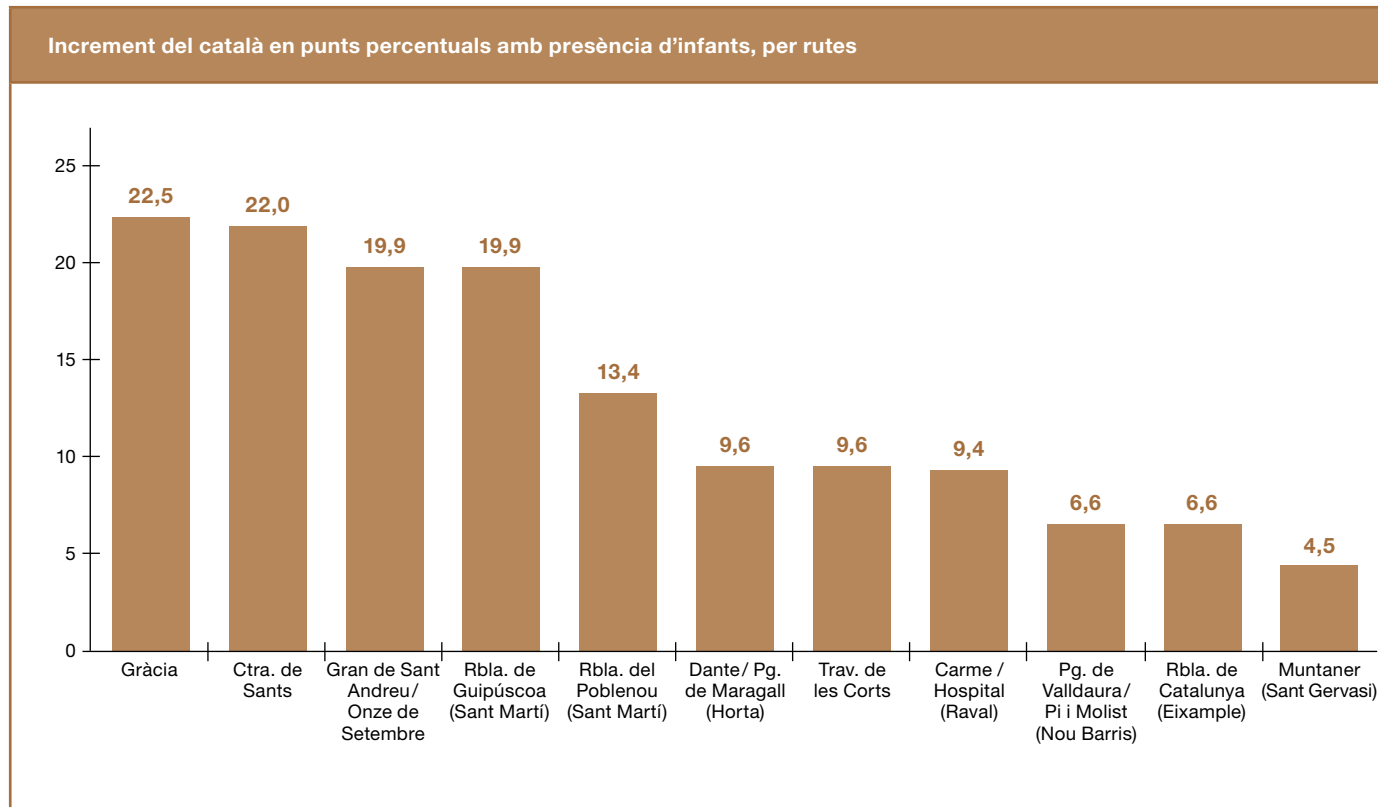
Gràfic 6

Increment del català amb presència d'infants, per rutes

El gràfic 6 mostra la diferència (en punts percentuals) entre l'ús del català en converses amb presència d'infants en el grup de conversa i l'ús del català sense presència d'infants en el grup a cada ruta.

La presència d'infants sempre és positiva per a l'ús del català, però ho és especialment als barris de Gràcia, Sants, Sant Andreu i a l'entorn de la rambla de Guipúscoa, els tres primers de força tradició catalana.

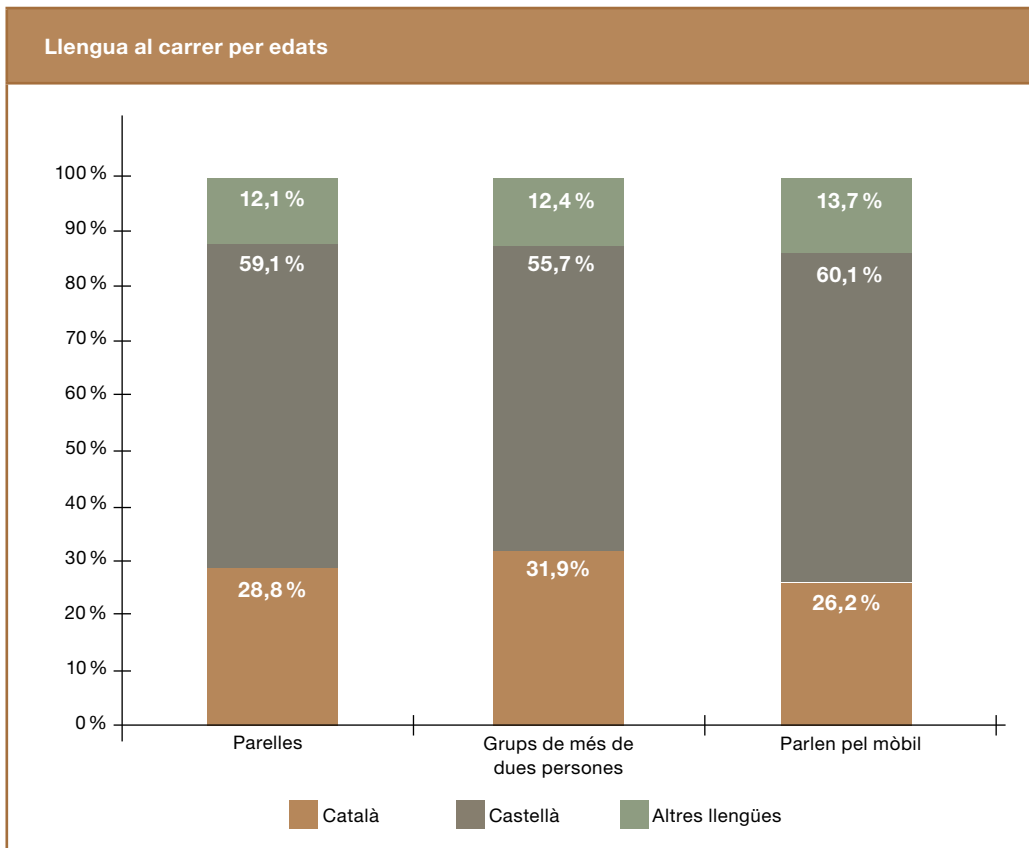
Gràfic 7

Resultats per tipus d'interlocució

Es constata que l'ús del català és més freqüent entre grups de més de dues persones (31,90% del total) que no quan es va en parella (28,80%) o es parla pel mòbil. En el cas de les altres llengües, també hi ha un lleuger increment quan es parla pel mòbil, però les diferències són molt petites.

En la majoria de casos es parla en parella (59,40% dels casos), mentre que baixen fins al 28,10% els grups de més de dues persones. Finalment, el tercer grup és el de les persones que parlen pel mòbil, en el 12,50% de casos. Hi ha molt pocs casos (que no hem introduït al gràfic) de persones que o bé parlen soles o amb el gos.

Gràfic 8

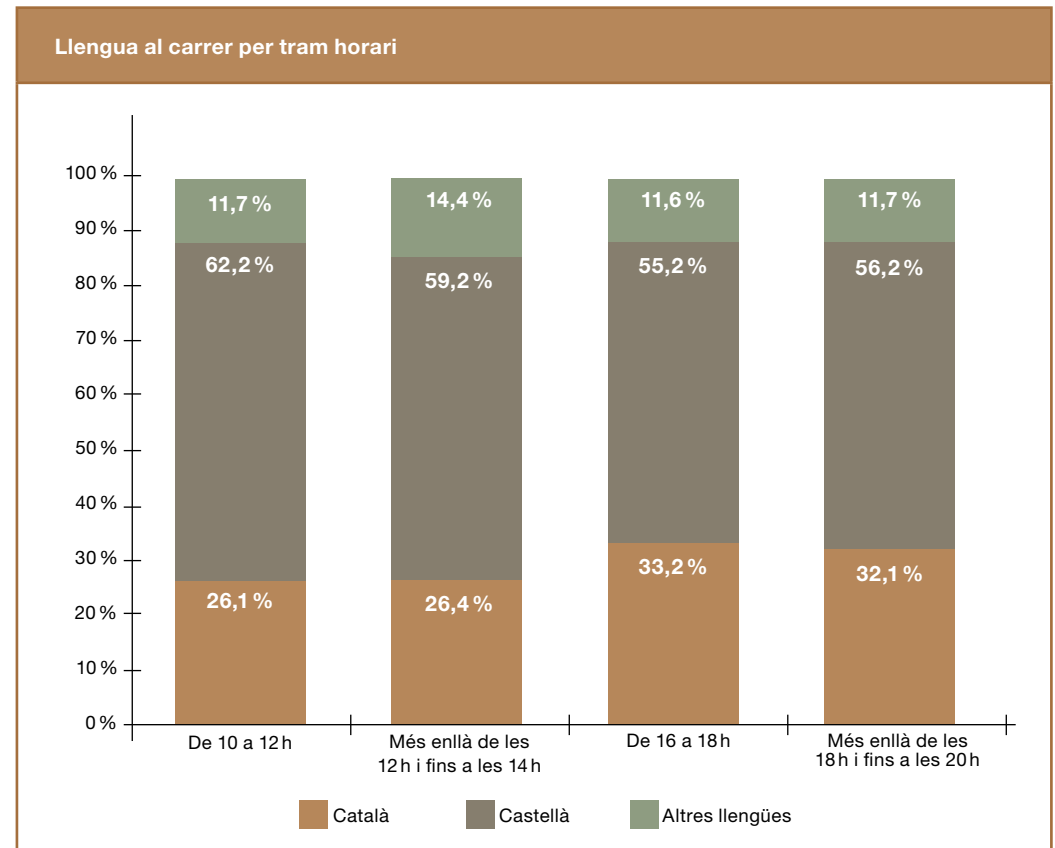

Resultats per trams horaris

Mentre que el castellà tendeix a disminuir durant el transcurs de la tarda i el vespre, el català augmenta en aquests mateixos períodes. El conjunt de la resta de les altres llengües tenen un comportament més estable durant el dia, tret d'una lleugera punta cap al migdia.

Aquestes diferències es deuen al fet que en els dos últims trams hi ha un increment de la presència d'infants, d'uns quinze punts percentuals, aproximadament (el tram de la tarda inclou les sortides de les escoles, mentre que al vespre els infants ja no són a l'escola i, per tant, tenen més presència al carrer).

Gràfic 9

Conclusions

Menys de la tercera part (29,50 %) de les converses als principals eixos comercials dels districtes de Barcelona són en català, mentre que el 58,30 % són en castellà i el 12,30 % en altres llengües. La variabilitat de la presència de la llengua catalana en les converses al carrer oscil·la del 47,90 % (Gràcia) al 12 % (Ciutat Vella).

La presència del català augmenta fins al 42,40 % quan es tracta de converses de menors de 15 anys, i també de converses amb presència de menors (42,90 %). En general, s'observa que el fet que hi hagi menors en les converses fa augmentar l'ús del català respecte de la mitjana.

Per districtes, la presència del català destaca a les rutes de Gràcia (47,90 %), les Corts (44,8 %) i la rambla de Poblenou (41,10 %). En la resta de districtes, el català és inferior o molt inferior a la presència del castellà.

Pel que fa a la comparació entre els percentatges de català d'aquest estudi i els índexs Ofercat que donen compte de l'oferta de català com a llengua d'atenció als comerços de Barcelona, cal dir que a tots els districtes els índexs Ofercat de llengua d'atenció oral als comerços són més alts o iguals al percentatge d'ús de català al carrer.

En aquest sentit, les accions de sensibilització lingüística a interlocutors que tinguin un rol comunicatiu multiplicador (monitors, líders juvenils, venedors i altres comunicadors socials) destinades a parlar d'entrada en català als menors de 15 anys, atès que tots tenen un alt coneixement de català, podrien ajudar a augmentar els usos de català.

Bibliografia

FABÀ, Albert; SOLE CAMARDONS, Joan; TORRIJOS, Anna. «Usos lingüístics als establiments comercials de Barcelona (Ofercat 2012)». *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística* [Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General de Política Lingüística], núm. 54 (1r semestre 2014). També disponible en línia a: <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/279222/366947>> [Consulta: 23 setembre 2014].

AYMÀ AUBEYZON, Josep Maria. *El català, al carrer*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2010.